

Asia: VN/8329/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumislain korvaukset (61-62 §)

Lausuntokierroksella olevat lainsäädäntömuutokset (erit. korvausajan lyhentäminen) heikentävät kuntien ja hyvinvointialueiden mahdollisuuksia ja intressiä tarjota ennalta ehkäiseviä, vaikuttavia kotoutumista edistäviä palveluita. Kotoutumislain mukaisia laskennallisia korvauksia maksetaan pakolaistaustaisista henkilöistä, jotka ovat lähtökohtaisesti haavoittuva väestönosa, joilla on muita maahanmuuttajia useammin yksilöllisen tuen tarvetta liittyen fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen. Näillä seikoilla yhdessä mahdollisen heikon koulutustaustan kanssa on ratkaiseva merkitys henkilön kykyyn omaksua uuden kotimaan kieltä ja kulttuuria lyhyessä ajassa.

Kotoutumista edistävien palveluiden saatavuuden heikentyminen korvausajan lyhentymisestä johtuen sisältäen tulkkauspalveluiden mahdollisesti vähenevä käyttö (tulkkauksen sisällyttäminen osaksi laskennallista korvausta, erillinen lausuntokierros vuonna 2024) edesauttavat yhteiskunnan syrjäytymiskehitystä ja johtavat pahimmillaan jopa radikalisoitumiseen. Korjaavat palvelut tulevat tutkitusti huomattavasti kalliimmiksi, kuin ennaltaehkäisevät.

Maksu käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkauskustannuksesta (32 a §)

Lähtökohtaisesti on hyvä oppia kantamaan oma vastuunsa velvoittavien tapaamisten toteutumisesta. Käyttämättä jääneiden tulkkauskustannusten periminen asiakkaalta lisää kuitenkin hallinnollisia kustannuksia (laskutus, perintä, oikaisut sekä huom. oikaisuissa avustaminen, jos kyseessä on esim. luku- ja kirjoitustaidoton asiakas). Esimerkiksi varhaiskasvatuksen laskutuskäytännöt ovat osoittautuneet joustamattomiksi ja työllistäviksi kun laskuja on osoitettu perheille, joiden taloudellisessa tilanteessa maksun periminen ei ole kohtuullista. Näissä tilanteissa toimeentulotuen varassa eläviä perheitä on jouduttu tukemaan täydentävän/ehkäisevän toimeentulotuen turvin. Vaihtoehtoinen tapa turhien tulkkauskustannusten välttämiseksi voisi olla selvittää ns. salamatulkkauksen käytön lisääminen.

Alaikäisenä yksin tulleiden tuki (34, 69 §)

Alaikäisenä yksin tulleiden tuessa ei tulisi yksiselitteisesti alentaa ikärajaa 23 vuoteen, vaan soveltaa yksilöllistä harkintaa. Tässä haavoittuvassa erityisryhmässä on yksilöitä, jotka eivät ole erityisen tuen tarpeessa 23-vuotiaana. Toisaalta niiden, jotka tarvitsevat tukea, tulisi sitä saada. Yksilöllinen harkinta tulisi tehdä sosiaalihuollossa. On myös hyvä huomioida, että perheen yhdistämislainsäädäntöön on tulossa tiukennuksia, joilla tulee olemaan merkittäviä vaikutuksia monen alaikäisenä ilman huoltajaa Suomeen saapuneen mielenterveyteen.

Pakolaisten vastaanotto (44 §)

Lähtökohtaisesti on hyvä, että kunnan ja hyvinvointialueen vastuita pakolaisten vastaanottoon liittyen selkiytetään. Lisävastuut kunnalta hyvinvointialueelle ovat kuitenkin ristiriitaiset siinä suhteessa, että kunta edelleen päättää pakolaisten vastaanotosta, vaikkakin se edellyttää hyvinvointialueen kuulemista. Muutoksissa tulisi myös huomioida realistisesti hyvinvointialueiden heikot ja edelleen heikentyvät resurssit. On vakava uhka kotoutumiselle ja siten myös yhteiskunnan turvallisuudelle, jos tarvittava ohjaus jää saamatta.

Muut huomiot

Muilta osin Nokia yhtyy Tampereen lausuntoon.

Lisähuomioita:

- Ohjaus ja neuvonta tulisi turvata paikallisena lähipalveluna.
- Kotoutumiskoulutusten odotusaikojen tulisi olla nykyistä lyhyemmät. Se mahdollistaisi osaltaan nopeaa kotoutumista niillä henkilöillä, joilla se opiskeluvalmiudet ja terveydentila huomioon ottaen on mahdollista.
- Kotoutumisajan jälkeen tulisi olla nykyistä paremmat mahdollisuudet tasokkaaseen kielikoulutukseen osallistumiseen. Tämä on myös yhdenvertaisuuskysymys, sillä tällä hetkellä kotoutumisajan jälkeisissä kieliopinnoissa kotikunnalla voi olla vaikutusta koulutukseen pääsyyn, eikä alueella ole riittävästi opiskelupaikkoja ko.ryhmälle.

Lumi Karjalainen
Kotoutumistyön koordinaattori, Elinkeino- ja työllisyyspalvelut, Nokian kaupunki